

- İbn Hişâm, *es-Sıretu'n-Nebeviyye*, thk. Suheyl Zukâr, Dâru'l-Fikr, Beyrut 1412/1992.
- İbn Huzeyme el-Fârisî, el-Muzaffer b. el-Huseyn b. Zeyd b. Alî, *el-Mûciz fi'n-Nâsîh ve'l-Mensûh*, (en-Nahhâs'ın *Kitâbu'n-Nâsîh ve'l-Mensûh fi'l-Kur'âni'l-Kerîm*'i ile birlikte basım), yy., ts.
- İbn Kesîr, Ebû'l-Fidâ İsmâ'il b. Umer el-Kureyşî ed-Dimeşkî, *Tefsîru'l-Kur'âni'l-Azîm*, thk. Sâmi b. Muhammed Selâme, Dâru Tayyibe li'n-Neşri ve't-Tevzî', yy., 1420/1999.
- , *el-Bidâye ve'n-Nihâye*, thk. Ahmed Abdulvehhâb Fetih, Dâru'l-Hadîs, Kahire 1413/1992.
- İbn Kudâme el-Makdisî, Muvaffakuddîn Ebû Muhammed Abdullâh b. Ahmed ed-Dimeşkî, *Ravdatu'n-Nâzır ve Cennetu'l-Munâzıri fi Usûli'l-Fikhi alâ Mezhebi'l-İmâm Ahmed b. Hanbel*, Mektebetu'l-Me'ârif, er-Riyad, ts.
- İbn Kuteybe ed-Dineverî, Ebû Abdillâh b. Muslim, *Te'vîli Muşkili'l-Kur'ân*, Dâru'l-Kutubu'l-İlmiyye, Beyrut 1423/2002.
- , *Te'vîlu Muhtelifi'l-Hadîs*, thk. Muhammed Zuhri en-Neccâr, Dâru'l-Cil, Beyrut 1393/1972.
- İbn Manzûr, Muhammed b. Mukrim, *Lisânu'l-Arab*, Dâru Sâdir, Beyrut, 1410/1990.
- İbn Selâme, Hibetullâh el-Mukrî, *en-Nâsîh ve'l-Mensûh*, thk. Zuheyr eş-Şâviş, Muhammed Kenân, el-Mektebetu'l-İslâmiyye, Beyrut 1404 H.
- İbn Şihâb ez-Zuhri, *en-Nâsîh ve'l-Mensûh*, (*Erba'a Kutub fi'n-Nâsîh ve'l-Mensûh* içinde) thk. Hâtim Sâlih ed-Damîn, Âlemu'l-Kutub, Beyrut 1409/1908.
- İbn Teymiyye, Abdullâh b. Mubârek, *Müşkil Ayetlerin Tefsiri*, çev. Oktay Yılmaz, Tevhid Yayınları, İstanbul 1996.
- İbnu'l-Arabî, Ebû Bekr el-Me'âfirî, *en-Nâsîh ve'l-Mensûh fi'l-Kur'âni'l-Kerîm*, thk. Abdulkebîr el-Alevî el-Medeğarî, Mektebetu's-Sekâfeti'd-Dîniyye, yy., 1413/1992.
- İbnu'l-Bârîzî, Hibetullâh b. Abdurrahîm b. İbrâhîm Şerafuddîn Nâsihu'l-Kur'âni'l-Azîz ve Mensûhihi (*Erba'a Kutub fi'n-Nâsîh ve'l-Mensûh* içinde), thk. Hâtim Sâlih ed-Damîn, Âlemu'l-Kutub, Beyrut 1409/1908.
- İbnu'l-Cevzî, Cemâluddîn Ebû'l-Ferec Abdurrahmân, *el-Musaffâ bi Ekeffi Ehli'r-Rusûh min'lmi'n-Nâsîh ve'l-Mensûh* (*Erba'a Kutub fi'n-Nâsîh ve'l-Mensûh* içinde), thk. Hâtim Sâlih ed-Damîn, Âlemu'l-Kutub, Beyrut 1409/1908.

- _____, *Zâdu'l-Mesîr fî İlmi't-Tefsîr*, el-Mektebetu'l-İslâmiyye, Beyrut 1404 H.
- İbnu'd-Dureys, Ebû Abdillâh Muhammed b. Eyyûb *Fedâilu'l-Kur'ân ve mâ Nezele mine'l-Kur'ân bi Mekke ve mâ Nezele bi'l-Medîne*, thk. Urve Bedîr, Dâru'l-Fikr, Dimeşk, 1408/1987.
- el-İsferâyînî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Abdillâh b. Ali el-Âmirî, *en-Nâsîh ve'l-Mensûh*, thk. Abdullah Emin Çimen, Nehir Yayınları, İstanbul 2008.
- el-Kâdî Abdulcebbâr Ebû'l-Hasen b. Ahmed, *Şerhu Usûli'l-Hamse*, thk. Abdulkarîm Usmân, Mektebetu Vehbe, Kahire 1408/1988.
- _____, *el-Muğnî fî Ebvâbi't-Tevhîd ve'l-Adl*, thk. Mahmûd el-Hadarî, Mahmûd Muhammed Kâim, ed-Dâru'l-Mısıriyye li't-Te'lif ve't-Terceme, Kahire 1385/1965.
- Kara, Ömer, *Metodolojik Bir Yaklaşım Vahiy-Vâkıa İlişkisi*, Bilge Adamlar, Van 2009.
- el-Karâfî, Şihâbuddîn Ebû'l-Abbâs Ahmed b. İdrîs, *Şerhu Tehkihu'l-Fusûl fî İhtisâri'l-Mahsûl fî'l-Usûl*, thk. Tâhâ Abdurraûf Se'd, Dâru Atvetin li't-Tibâ'ah, yy., 1414/1993.
- Karaman, Hayreddin, *İslâm Hukuk Tarihi*, Nesil Yay. İstanbul, ts.
- el-Kâsımî, Cemâluddîn, *Kur'ân'ı Anlamak Tefsir İlminin Temel Meseleleri*, çev. Sezai Özel, İz Yayıncılık, İstanbul 1990.
- Kâtip Çelebi, Mustafâ b. Abdillâh Hacı Halife, *Keşfu'z-Zunûn an Esâmi'l-Kutub ve'l-Funûn*, Millî Eğitim Bakanlığı, İstanbul 1971.
- el-Kuleynî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Ya'kûb, *el-Usûl mine'l-Kâfi*, Dâru'l-Kutubi'l-İslâmiyye, Tahran 1365.
- el-Kummî, Muhammed b. Hasen b. Ferrûh es-Saffâr, *Besâiru'd-Derecâti'l-Kubrâ*, Tahran 1374 H.
- el-Kummî, Şeyh Sadûk Ebû Ca'fer Muhammed b. Ali b. Bâbeveyh *Risâletu'l-İ'tikâdâti'l-İmâmiyye (Şit İmamiye'nin İnanç Esasları)*, çev. Ethem Ruhi Fığlalı, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, Ankara 1978.
- el-Kurtubî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ebî Bekr Ferih el-Ensârî el-Hazrecî Şemsuddîn, *el-Câmi' li Ahkâmi'l-Kur'ân*, thk. Hişâm Semîr el-Buhârî, Dâru Âlemi'l-Kutub, Riyad 1423/2003.
- Lapidus, Ira M., *Modernizme Geçiş Sürecinde İslam Dünyası*, çev. İ. Safa Üstün, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı, İstanbul 1996.
- Ma'mer b. Râşid el-Ezdî, *Kitâbu'l-Câmi'*, thk. Habiburrahmân el-A'zamî,

- (el-Musannef'in içinde X ve XI. ciltlerde), el-Mektebetu'l-İslâmî, Beyrut 1403/1983.
- el-Makdisî, Şihâbuddîn Abdurrahmân b. İsmâ'il b. İbrâhîm Ebû Şâme, *Kitâbu'l-Murşidu'l-Vecîz*, thk. Tayyar Altıkulaç, Dâru Vakfî'd-Diyâneti't-Turki li't-Tiba'ati ve'n-Neşr, Ankara 1406/1986.
- el-Maraşlı, Hudâ et-Tavîl, "Mukaddimetu't-Tahkîk", (Mekki b. Ebi Tâlib'in *Tefsîru'l-Muşkili min Ğaribi'l-Kur'âni'l-Azîmi alâ'l-Îcâzi ve'l-Ihtisâr* adlı çalışmasına yazdığı mukaddime), Dâru'n-Nûri'l-İslâmî, Beyrut 1408/1988
- el-Mâturîdî, Ebû Mansûr Muhammed b. Muhammed b. Mahmûd es-Semerkandî el-Hanefî, *Te'vilâtu Ehli's-Sunne*, thk. Muhammed Mustefid er-Rahmân, Matba'atu'l-İrşâd, Bağdat 1404/1983.
- _____, *Te'vilâtu'l-Kur'ân*, thk. Ertuğrul Boynukalın, Dâru'l-Mizân, İstanbul 2006.
- Mekki b. Ebi Tâlib el-Kaysî, *el-Îzâh li Nâsihi'l-Kur'âni ve Mensûhihi ve Ma'rifeti Usûlihî ve Ihtilâfi'n-Nâsi fihî*, thk. Ahmed Hasan Ferhât, Dâru'l-Menâra, Cidde 1406/1986.
- Mevlânâ Muhammed Âli, *Kur'ân-ı Kerîm (Arapça Metinli Türkçe Tercüme ve Tefsir)*, çev. Ender Gürol, Ahmadiyya Anjuman Isha'at Islam Lahore Inc., Ohio 2008.
- el-Mudeyfir, Muhammed b. Sâlih, "Kısmu'd-Dirâse", (Ebû Ubeyd el-Kâsım b. Sellâm'ın *en-Nâsih ve'l-Mensûh* adlı eserinde yazdığı giriş), Mektebetu'r-Ruşd, Riyad, ts., ss. 5-73.
- Muhammed b. el-Kâsım b. İbrâhîm, el-İmâm, *el-Usûlu's-Semâniyye*, thk. Abdullâh b. Hamûd el-İzzî, Muessesetu el-İmâm Zeyd b. Âli es-Sakafiyye, Sa'de 1421/2001.
- Muhammed Celâl Şems, *Kur'an-ı Kerim ve Türkçe Mealî*, Islam International Publication Limited, United Kingdom 2011.
- Mukâtil b. Suleymân, Ebû'l-Hasan İbn Beşîr el-Ezdi, *Tefsîru Mukâtil b. Suleymân*, thk. Ahmed Ferîd, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 1424/2003.
- _____, *el-Vucûh ve'n-Nezâir*, thk. Ali Özek, İlmî Neşriyat, İstanbul 1993.
- _____, *Tefsîru Hamsi Mieti Âyetin mine'l-Kur'ân*, thk. Neş'et Selahaddîn Huseyn ed-Dürî, Merkezu'l-Buhûs ve'd-Dirâseti'l-İslâmiyye, Bağdad 1428/2008.
- Musâ b. Meymûn el-Kurtubî el-Endelusî, *Delâletul-Hâirîn*, thk. Hüseyin Atay, Mektebetu's-Sekâfeti'd-Diniyye-Ankara Üniversitesi Basımevi, ty., yy.

- Muslim b. Haccâc en-Neysâbüri, *Sahîhu Muslim*, Dâru Sahnûn ve Çağrı Yay., İstanbul 1992.
- Mustafâ Zeyd, *en-Nesih fî'l-Kur'âni'l-Kerîm*, Dâru'l-Vefâ, yy. 1408/1987.
- en-Nahhâs, Ebû Ca'fer Muhammed b. Ahmed b. İsmâ'il es-Saffâr, *Kitâbu'n-Nâsîh ve'l-Mensûh fî'l-Kur'âni'l-Kerîm*, yy.,ts.
- en-Neysâbüri, Ebû Abdîrrahmân İsmâ'il b. Ahmed ed-Darîr el-Hîrî, *Vucûhu'l-Kur'âni'l-Kerîm*, thk. Fâtûme Yûsuf el-Hiyemî, Dâru's-Sekâ, Dimeşk 1996.
- en-Neysâbüri, Mahmûd b. Ebî'l-Hasen b. el-Huseyn el-Ğaznevî, *Vadahu'l-Burhân fî Muşkilâti'l-Kur'an*, thk. Safvân Adnân Dâvûdî, Dâru'l-Kalem, Dimeşk 1410/1990.
- Nöldeke, Teohodor, *Geschichte des Qorâns*, (F. Schwally'in genişlettiği 2. basım, Leipzig 1909'dan ofset baskı) Georg Olms Verlagsbuchandlung Hildeshem, Almanya 1961.
- Okur, Kaşif Hamdi, "Mâturîdî'ye Nispet Edilen 'İctihâdî Nesh' Kavramına Hanefî Geleneği Perspektifinden Bir Bakış", *Uluğ Bir Çınar İmâm Maturîdî Uluslararası Tebliğle Kitabı*, 28-30 Nisan 2014 Eskişehir, İstanbul 2014, ss. 541-545.
- Özdeş, Talip, *Kur'an ve Nesh Problemi*, Fecr Yayınevi, Ankara 2005
- Özsoy, Ömer, *Kur'an ve Tarihsellik Yazıları*, Kitâbiyât, Ankara 2004.
- _____, "Nasr Hâmid Ebû Zeyd'in Nass-Olgu İlişkisi Bağlamında 'Ulûmu'l-Kur'an'ı Eleştirisi", *İslâmî Araştırmalar*, c. 7, sayı: 3-4, yaz-güz 1994, ss. 237-246.
- Öztürk, Mustafa, *Kur'an'ın Mu'tezilî Yorumu Ebû Müslim el-İsfahânî Örneği*, Ankara Okulu Yay., Ankara 2004.
- _____, "Tefsirde Usûl(süzlük) Sorunu", *İslâmiyât*, c. 6, sayı: 4, Ekim-Aralık 2004, ss. 69-84.
- Râğîb el-İsfahânî, Ebû'l-Kâsım el-Huseyn b. Muhammed, *el-Mufredât fî Ğaribi'l-Kur'an*, thk. Muhammed Halil Aytânî, Dâru'l-Ma'rife, Beyrut 1422/2001.
- Paçacı, Mehmet, *Kur'an ve Ben Ne Kadar Tarihseliz?*, Ankara Okulu, Ankara 2000.
- el-Pezdevî, Fahrulislâm Ebû'l-Usr, *Usûl-u Fahri'l-İslâm el-Pezdevî*, (Abdulazîz el-Buhârî'nin *Keşfu'l-Esrâr an Usûli Fahri'l-İslâm el-Pezdevîsi* ile birlikte basım), Dâru'l-Kitâbi'l-Arabî, Beyrut 1414/1994.
- er-Râğîb el-İsfahânî, Ebû'l-Kâsım, *Mukaddimetu Câmi'it-Tefâsîr me'a Tefsiri'l-Fâtihati ve Metâli'i'l-Bakarah*, thk. Ahmed Hasan Ferahât, Dâru'd-Da'veh, Kuveyt 1405/1984.

- er-Rassî, Abdullâh b. el-Huseyn b. el-Kâsım, *en-Nâsîh ve'l-Mensûh mine'l-Kur'âni'l-Kerîm*, thk. Abdullâh Ahmed el-Husî, yy., ts.
- er-Râzî, Fahrüddîn Muhammed b. Umer et-Temîmî, *Mefâtihi'l-Ğayb*, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 1421/2000.
- _____, *el-Mahsûl fî İlmî Usûli'l-Fıkh*, thk. Tâhâ Câbir Feyyâd el-Alvânî, Muessesetu'r-Risâle, Beyrut 1412/1992.
- Reşîd Rızâ, Muhammed, *Tefsîru'l-Kur'âni'l-Hakîm eş-Şehir bi Tefsîri'l-Menâr*, Dâru'l-Fıkr, yy., ts.
- _____, *Muhammedî Vahiy*, çev. Salih Özer, Fecr Yayınevi, Ankara 1991.
- es-Sa'lebî, Ebû İshâk Ahmed b. Muhammed b. İbrâhîm, en-Neysâbüri, *el-Kesf ve'l-Beyân*, thk. Ebû Muhammed b. Âşûr, Dâru İhyâit-Turâsî'l-Arabî, Beyrut 1422/2002.
- es-Semerkandî, Ebû'l-Leys Nasr b. Muhammed b. İbrâhîm, *Bahru'l-Ulûm*, thk. Muhammed Mataracı, Dâru'l-Fıkr, Beyrut, ts.
- es-Semerkandî, Alâuddîn Şemsu'n-Nazar Ebû Bekr Muhammed b. Ahmed, *Mizânu'l-Usûl fî Netâici'l-Ukûl*, thk. Muhammed Zekî Abdulber, Vizâratu'l-Evkâf ve's-Şu'ûnu'l-İslâmiyye, Katar 1414/1993.
- es-Serahsî, Ebû Bekr Muhammed b. Ebî Sehl, *Usûlu's-Serahsî*, thk. Ebû'l-Vefâ el-Efgânî, Dâru'l-Ma'rife, Beyrut, ts.
- Serinsu, Ahmet Nedim, *Kur'an Nedir?*, Şûle, İstanbul 1996.
- Siddikî, Mazharuddîn, *İslâm Dünyasında Modernist Düşünce*, çev. Murat Fırat-Göksel Korkmaz, Dergah Yayınları, İstanbul 1990.
- Subhî's-Sâlih, *Mebâhis fî Ulûmi'l-Kur'ân*, Dersaadet, İstanbul, ts.
- es-Suyûtî, Celâluddîn, *Tedribu'r-Râvî fî Şerhi Takrîbî'n-Nevevî*, thk. Ahmed Umer Hâşim, Dâru'l-Kutubu'l-Arabî, Beyrut 1414/1993.
- _____, *el-İtkân fî Ulûmi'l-Kur'ân*, Dâru Kahramân, İstanbul 1398/1978.
- _____, *ed-Durru'l-Mensûr*, Dâru'l-Fıkr, Beyrut 1993.
- es-Suheyli, Ebû'l-Kâsım Abdurrahmân b. Abdillâh, *Kitâbu'r-Ravdi'l-Unuf fî Tefsîri Meştemele Aleyhi Hâdisu's-Sireti'n-Nebeviyye li'bni Hişâm*, yy., ts.
- eş-Şâfiî, Muhammed b. İdris, *er-Risâle*, thk. Ahmed Muhammed Şâkir, el-Mektebetu'l-İlmiyye, Beyrut, ts.
- _____, *Ahkâmu'l-Kur'ân*, Dâru'l-Kalem, Beyrut, ts.
- eş-Şâtîbî, İbrâhîm b. Mûsâ b. Muhammed el-Lahmî el-Ğirnâtî, *el-Muvâfakât*, thk. Ebû Ubeyde Meşhûr b. Hasan Âlu Selmân, Dâru'bni Affân, yy., 1417/1997.
- eş-Şehristânî, Muhammed b. Abdilkerîm, *Mefâtihu'l-Esrâr ve Mesâ-*

- bihu'l-Ebrâr*, thk. Muhammed Ali Azerşeb, Merkezu'l-Buhûs ve'd-Dirâsât li't-Turâsi'l-Mahtût, Tahran 1429/2008.
- _____, *el-Milel ve'n-Nihal*, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 2009.
- eş-Şevkânî, Muhammed b. Ali b. Muhammed, *Fethu'l-Kadir el-Câmi' beyne Fenneyi'r-Rivâye ve'd-Dirâye min İlmi't-Tefsîr*, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 1428/2008.
- Şimşek, M. Said, *Kur'an'da İki Mesele*, Selâm Yayınevi, Konya 1987.
- et-Taberî, Muhammed b. Cerîr b. Kesîr Ebû Ca'fer, *Câmi'u'l-Beyân fi Te'vili'l-Kur'ân*, thk. Ahmed Muhammed Şâkir, Muessesetu'r-Risâle, yy., 1420/2000.
- Türcan, Selim, *Kimlik ve Kitâb İlişkisi Bağlamında İlk Dönem Kur'an Tasavvuru ve Dönüşümü*, Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2010.
- Türcan, Talip, *Devletin Egemenlik Unsuru ve Egemenlikten Kaynaklanan Yetkileri –İslâm ve Batı Hukuk Düşüncesi Bağlamında Bir İnceleme–*, Ankara Okulu, Ankara 2001.
- _____, *İslâm Hukuk Biliminde Norm-Amaç İlişkisi*, Ankara Okulu, Ankara 2009.
- _____, “Tedric”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, c. XL, 2011.
- Üzüm, İlyas, “Kaderiyye”, *DİA*, yıl: 2001, c. XXIV, ss. 64-65.
- el-Vâhidî, Ebû'l-Hasen Ali b. Ahmed en-Neysâbüri, *Esbâbu'n-Nuzul*, Dâru'bni Kesîr, Dimeşk-Beyrut 1413/1993.
- el-Vâkîdî, Muhammed b. Amr, *Kitâbu'l-Meğâzi*, thk. Marsned Jones, Âlemu'l-Kutub, Beyrut 1404/1984.
- Watt, W. Montgomery, *Kur'an'a Giriş*, çev. Süleyman Kalkan, Ankara Okulu Yay., Ankara 1998.
- Yahyâ b. Sellâm, *et-Tesârîf Tefsîru'l-Kur'ân mimmâ İštebehet Esmâuhû ve Tesarrafet Me'ânihi*, thk. Hind Şelebi, eş-Şerikiyye et-Tunûsiyye li't-Tevzi', Tunus 1979.
- _____, *Tefsîru Yahyâ b. Sellâm*, thk. Hind Şelebi, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 1425/2004.
- ez-Zerkânî, Muhammed Abdulazîm, *Menâhilu'l-İrfân fi Ulûmi'l-Kur'ân*, Dâru'l-Kitâbi'l-Arabî, Beyrut 1415/1995.
- ez-Zerkeşi, Bedruddîn Muhammed b. Abdillâh b. Bahâdır, *el-Burhân fi Ulûmi'l-Kur'ân*, thk. Muhammed Ebû'l-Fadl İbrâhîm, Dâru İhyâi'l-Kutubi'l-Arabiyye-Dâru'l-Ma'rife, Beyrut 1376/1957.
- _____, *el-Bahru'l-Muhîr fi Usûli'l-Fıkh*, Dâru'l-Kutub, yy., ts.

DİZİN

A

abartılı nesih tespitleri 70
Abdullâh b. Mes'ûd 83, 147
Abdulvehhâb 154
Abdurrazzâk 26
âhâd haber 148, 161, 162, 166, 179, 180,
181, 187, 188
ahiret günü 73, 88, 94, 96, 145
ahirete iman 94
ahkâm ayetleri 227
ahkâm konuları 20
Âişe (Hz.) 49, 62, 78
alacaklı 99
Ali (Hz.) 107, 108, 142, 155
Allah yolunda savaş 86; ~'in ahlaki emri
216; ~'in ayetleri 55, 126; ~'in emir ve ya-
sakları 41; ~'in emri 28, 89, 216; ~'in ese-
ri 207; ~'in fazlı 36; ~'in geçmişi ve gelece-
ği bilmesi 151; ~'in hikmeti 101; ~'in ilmi
41, 149, 159, 160; ~'in kudreti 37, 54,
59, 150, 158; ~'in meşetisi 101, 156; ~'in
özgür iradesi 160; ~'in rahmeti 27; ~'in sı-
fatları 114, 152; ~'in takdiri 78, 166; ~'tan
bilgi almak 156
ameli hüküm 93, 95, 123, 139, 143
el-Âmidî 158
Amr b. Ubeyd 147, 161
ani refleks 106
apoloji 49
Arabistan 70, 86, 91, 102
Arap kimliği 33
Asr suresi 96
ataların dini 27
Ateş, Süleyman 16
ayet grupları 86; ~in başka bir ayeti neshet-
mesi 88; ~in sebep-i nuzulü 25

B

el-Bâkîllânî 119, 154, 234
batıl 29, 95
bedâ 149, 154, 155, 156, 157, 159, 160,
177, 233, 234
bedevi 96

Bedir savaşı 33, 70
el-Beğavî 31
el-Berâ' b. Ma'rûr 32; ~ olayı 32
beşerî müdahale 211
Beyt-i Makdis 25, 28, 29, 30, 32, 33, 42,
56, 120, 194
borçlu 99

C

caiz 19, 71, 82, 151, 154, 158, 162, 225,
227
el-Cassâs 18, 159
Cebriye 150
Cibril 216
cihad 87, 96
el-Cubbâi 154

Ç

çağdaş dönem 71
çelişki: ~ ithamı 45, 113, 156, 206, 218,
219, 231; ~ kavramı 41

D

ed-Dahhâk 91, 190
ed-Debûsî 159, 175
değerler düzeni 133, 169
değişim problemi 22
delalet bahsi 63
ed-Dihlevî 195, 205, 206, 209, 212, 217,
236
dîn geleneği 68
dini-siyasi güç dengeleri 22
dirayet tefsirleri 32
Doğrul, Ömer Rıza 16
domuz eti 75
dönüştürme işlevi 107
dönüşümün kronolojisi 21
durağanlık 103, 106

E

Ebü Abdillâh el-Basrî 157
Ebu Bekir (Hz.) 105

- Ebû Bekr el-Esam 60
 Ebû Hanife 139, 172, 174, 178, 180, 181
 Ebû Hâşim 154
 Ebû İshâk el-Mervezi 151, 154
 Ebû Leheb 147
 Ebû Mûsâ el-Eş'arî 78
 Ebû Muslim el-İsfahânî 18, 19, 60, 118, 212
 Ebû Zeyd 222, 223, 224, 225
 Ebû'l-Âliye 149
 Ebû'l-Huseyn b. Kattân 158
 Ebû'l-Huseyn el-Basrî 157, 176
 Ebû'l-Huzeyl el-Allâf 148
 edebî tefsir 226
 ehl-i hadis 152, 160, 162, 188
 ehli kitap 27, 34, 36, 37, 54, 57, 88, 89, 91, 196
 Ehl-i Kur'an 211
 Ehl-i Sünnet 152, 154, 155, 156, 157, 162, 195
 Emîn el-Hûlî 226
 emir 27, 30, 41, 42, 43, 44, 45, 59, 82, 139, 148, 151, 152, 153, 158, 159, 161, 179, 210
 Emîr Ali 207
 erken dönem siyer kaynakları 32
 Esed, Muhammed 17
 eski kible 68
 eşe vasiyet etme 76
 evrensel ruhun otoritesi 219
- F**
 Fahrüddin er-Râzî 24, 44, 158, 176, 185
 fakihler 42, 73, 74, 76, 139, 140
 Fazlur Rahman 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 224, 225
 fikhun tasnif biçimleri 9
 fikhî-amelî 118, 140, 141
 fikhî: ~ babları 139, 142, 191; ~ usulî 63, 190, 192
 fıtrat 37
 fidye 85, 160
- G**
 gayr-ı meşru 107
 gayr-ı müslim 114
 gayr-ı resmî 147
 el-Gazâlî 176, 235
 gece namazı 45, 83
 gelenekçiler 202
 gerekçelendirme 49, 52, 106, 127, 145, 178
 Gulâm Ahmed 211
 ğarîbu'l-Kur'an 124
 ğayr-ı metlûv 42, 43, 175
 ğayr-i munsarifler 121
- H**
 haberler 38, 41, 60, 78, 79, 82, 93, 107, 117, 147, 152, 161, 165, 166, 179, 180, 181, 198
 Halefullâh 226, 227
 Hanefî: ~ fakihler 43; ~ler 98, 120, 139, 159, 160, 174, 175, 176, 177, 179, 180, 182, 184, 185, 187, 234, 235; ~in nesih anlayışı 66; ~lik 181
 haram 49, 75, 76, 77, 88, 91, 138, 188
 harf-i cer 121
 harici delil 50
 el-Hasen el-Basrî 28
 Hattâbî 158
 hayr 36
 hazî 121
 helal 49, 76, 98, 99, 138, 188
 Hıristiyan: ~lar 94, 145; ~lık 149
 hikmet 36, 55, 63, 64, 79, 80, 159, 220, 232
 hurûf-ı mukatta'a 38, 61, 121
 el-Huseyn b. el-Munâdî 79
 husus 58, 185
 hükmü mensûh 78, 80, 109, 116, 196, 198
- İ**
 i'câz 60, 119
 i'râbu'l-Kur'an 124
 İbn Abbâs 28, 44, 94, 114, 117, 127, 142, 145
 İbn Atiyye 32
 İbn Dakîk el-İd 158
 İbn Ebî Hâtim 26
 İbn Huzeyme el-Fârisî 19, 194
 İbn Kesîr 18, 19
 İbn Kuteybe 121, 122, 124, 126, 131
 İbn Mes'ûd 117
 İbn Selâme 19, 196
 İbnu'l-Arabî 196, 197
 İbnu'l-Bârîzî 192, 193, 194
 İbnu'l-Hâcib 154
 İbnu's-Sem'ânî 154
 İbnü'l-Kattân 158
 İbrahim (Hz.) 37, 160, 194
 İbrahimî özgün çizgi 68
 icmâ-i ümmet 148
 içki ayetleri 227
 iddet meselesi 19
 ihtisar 121
 ikinci Akabe beyatı 33
 ilahî: ~ bilgi 35; ~ gözetim 38, 77, 104; ~ hikmet 123, 127; ~ hüküm 43, 120, 157; ~ kudret 38, 52, 54, 63, 68, 70, 102, 105, 115, 127, 128, 129; ~ otorite 72; ~ teyit 35, 36
 ilk dönem: ~ Kur'an bilgisi 63; ~ Müslümanlar 67; ~ Müslümanlar 72; ~ in karakteri 65, 67; ~ in müteşâbih algılaması 62
 ilk nesih olayı 39
 ilmi gelenekler 21
 İmâm Şâfi'î 42, 66, 185
 İmamiye Şiâsi 155
 İnşirâh suresi 83

- İsa (Hz.) 26, 149, 150
el-İsfahânî 18, 19, 60, 118, 119, 154, 165, 212
İslâm: ~ ehli 20; ~ ilim ve kültür tarihi 15; ~ i ilimler 15, 198; ~ i referans 214
İsmailoğulları 37
İsrailoğulları 38
istiare 121
istikrar: ~ arayışı 144, 152; ~ duygusu 145
itikadi: ~ hassasiyetler 146; ~ konular 144
itikad 148, 150, 157, 164
- K
Kâbe 25, 29, 30, 32, 35, 37, 68, 149, 194
Kâdiyânî, Ahmed 211
Kâdî Abdulcebbar 157
el-Kâdî Ebû Bekr el-Bakallânî 154
kalb 121
Kâsım b. Sellâm 139, 142, 191
Katâde 73, 84, 86, 138, 191
kelami tercihler 101
küble 29, 30, 31, 32, 33, 35, 46, 56, 68, 95, 120, 149, 194; ~ meselesi 32, 33, 149; ~ nin çevrilmesi 28, 30, 39; ~ nin tahvili 19, 26
kûlâi ayeti 88, 89, 91, 92, 108, 193, 194, 197
kıyas 90, 91, 130, 171
kinaye 121
kitâb 34, 35, 36, 37, 38, 40, 41, 42, 43, 47, 48, 49, 50, 54, 56, 57, 59, 67, 90, 91, 95, 112, 116, 121, 130, 140, 170, 178, 187; ~ tasavvuru 112, 137, 216, 222, 224, 226, 238; ~'i korumaya alma 136, 144; ~'in anası 64, 129
Kitâbi : ~ toplun projesi 108; ~lik 43, 61, 72, 136, 138, 140, 141, 147, 148, 176, 187
kitap ehli 36, 38, 55, 68, 90, 149
klasik eserler 23
konservatif eğilim 107
koruma eğilimi 135
korumacılık 106
kozmopolit 150
köktenci yaklaşım 228
kriz 77, 201, 202
kronolojik okuma 81
kubûh 150, 151
Kunut sureleri 79
Kur'an: ~ ayetleri 50, 69, 146, 211; ~ bölümleri 49, 62, 166, 167; ~ emirleri 42; ~ ilimleri 9, 10, 118, 124, 208; ~ kavramları 31; ~ tarihi 17; ~ tasavvuru 64, 202, 213; ~ vahyi 30, 47, 48, 50, 51, 53, 56, 58, 69, 75, 76, 77, 79, 83, 99, 100, 105, 112, 113, 230; ~'in ilahliliği 41; ~'in lafzi yapısı 63; ~'in nüzülü 59
Kureyş müşrikleri 43
Kureyşliler 44, 47
Kurtubi 18
- kutsal kitap 44, 61
kültürel etkilenmeler 23
- L
lâ yus'el 127
levh-i mahfûz 216, 222
- M
mahal farkı 110
me'âni'l-Kur'an 124
meceza 110, 121, 125
Medeni 26
Medine 28, 32, 55, 62, 70
Mekke 30, 31, 32, 34, 43, 44, 45, 48, 51, 52, 53, 54, 70, 95, 97; ~ dönemi 31, 43, 44, 45, 48, 51, 53; ~'nin fethi 70, 95; ~ li müşrikler 28, 30, 31; ~ liler 220
Mekki 26, 44, 192, 195, 196
mensûh 10, 15, 16, 17, 19, 23, 42, 63, 64, 65, 70, 73, 75, 78, 79, 80, 82, 83, 84, 85, 87, 88, 90, 91, 92, 94, 95, 98, 107, 109, 111, 114, 116, 118, 120, 122, 123, 125, 127, 129, 139, 140, 141, 142, 145, 164, 165, 167, 168, 170, 188, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 209, 210, 211, 223, 224, 225, 226, 230, 231, 233, 235, 236; ~ ayet 78, 84, 98, 210
merkezî otorite 104
Mescid-i Harâm 29, 85, 86
Mesih-i Mev'ud 211
metlûv 42, 43, 165, 172, 173, 175, 217
mevcudu muhafaza 106
Mevlânâ Muhammed Alî 212
mezhebi: ~ aidiyet bilinci 21; ~ çekişmeler 104
miras 76, 91, 106, 108; ~ ayeti 76, 91; ~ dağlımları 76
modern: ~ dönem 22; ~ Müslüman 215
modernist: ~ yaklaşım 214; ~ ler 202, 212
Mu'tezile 148, 150, 151, 152, 154, 155, 156, 157, 159, 161, 162, 165, 166, 187, 227, 234
Mu'tezili âlimler 159
Mucâhid 29
mucmel 36, 117, 168, 172, 173, 188, 189, 195
Muhâlifler 113
Muhammed (Hz.) (sas.) 17, 19, 24, 25, 26, 29, 34, 35, 38, 39, 40, 41, 43, 44, 45, 47, 48, 52, 53, 56, 57, 60, 61, 95, 112, 113, 120, 149, 150, 212, 217, 230; ~ in nübüvveti 24, 34, 35, 40, 48, 149, 150; ~'in şeriatı 19, 39
Muhammedî şeriat 40, 100
muhkem 55, 61, 62, 63, 64, 125, 126, 127, 129, 130, 131, 141, 160, 193, 207, 209, 220; ~-müteşâbih ayrımı 62, 63, 64
muhsan 73
murâd-î ilâhi 172

- Musa (Hz.) 39, 41, 149; ~ şeriatı 36, 149, 150
- Müşâb b. Meymûn 24
- Mushaflaşma 22, 115, 119, 122, 136, 137, 161, 163, 164, 172, 187, 198, 233; ~ süreci 22, 233
- Muşebbihe 150
- muşkil 121, 122, 123, 124, 125, 126, 131
- muşkilu'l-Kur'an 60, 116, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 129, 131, 231
- muteahhirûn ulema 64
- muteşâbih 61, 62, 63, 64, 104, 121, 125, 126, 127, 129, 131, 207; ~ ayetler 61, 62, 104; ~ ifadelerin lafzi yapısı 64; ~ât 62, 63, 64, 126, 127, 128, 129; ~leri yorumlama eğilimi 64
- mutlak iktidar 91
- müfessirler 16, 17, 18, 31, 32, 35, 36, 63, 75, 79
- müjdeler 45, 80, 82
- mülhit 19, 114
- mülk 27, 40, 43, 57
- münafık 28, 29, 30, 47, 59, 60, 61, 68, 87, 118, 229
- müphem 117
- Müslüman: ~ bilinci 25; ~ ların ortak kimliği 20; ~ ların toplumsal benliği 20; ~ ların zihinleri 64, 90
- müşrik: ~ kâfirler 36; ~ ler 26, 27, 29, 30, 31, 41, 45, 46, 47, 52, 53, 54, 57, 58, 68, 70, 86, 88, 90, 91, 112, 229, 230
- N
- en-Nahhâs 64, 71, 89, 192, 193
- namaz 30, 32, 45, 85, 151, 160, 180, 189
- nâsîh 10, 16, 19, 23, 64, 65, 73, 85, 87, 88, 107, 111, 118, 122, 123, 125, 127, 129, 139, 141, 142, 145, 167, 190, 191, 192, 193, 194, 196, 198, 210, 222, 225, 226, 230, 235; ~-mensûh ayrımı 64, 127
- en-Nâsîh ve'l-Mensûh 15, 79, 138
- nass merkezli bakış 223
- Nazzâm 148, 162
- necvâ ayetleri 19
- nehiy 59, 82, 139, 153, 158; ~ doktrini 17; ~ nazariyesi 17; ~ olayı 16
- nesih 33, 44, 68; ~ algılaması 69, 76, 91, 112, 123; ~ ayrıcalığı 82; ~ düşüncesi 65; ~ ile sabit 109; ~ işi 16; ~ konusu 11, 15, 20, 107; ~ meselesinin tarihi 23; ~ olgusu 106, 109, 236; ~ rivayeti 142; ~ rivayetleri 107; ~ taraftarları 16; ~ tarihi 12, 21, 23, 65, 66, 229, 230; ~ tartışmaları 16; ~ tartışması 31, 112, 238; ~ telakkisi 87, 143, 158; ~ teorileri 87, 107; ~ teorisi 66, 90, 178, 227
- neshi: ~ imtiyaz görme 101, 145; ~ kerhen kabul etme 101, 123, 209; ~ kerhen kabul etme 111, 112; ~in cevazı 40; ~in sübutu 20; ~in tarihi 65; ~ in varlığı 17
- nezâir 31, 121
- nübüvvet 27, 36, 40, 43, 52, 57, 211, 224; ~in gücü 34
- nüzul: ~ atmosferi 27; ~ dönemi 22, 28, 40, 56, 61, 64, 65, 104, 107, 109, 112, 123, 125, 127, 130, 136, 140, 141, 144, 146, 147, 149, 150, 151, 156, 157, 161, 164, 168, 169, 178, 183, 186, 190, 208, 217, 222, 223, 225, 229, 231, 233, 234, 235, 237; ~ dönemi 56, 102, 110, 158, 221, 230; ~ ortamı 45
- nüzul sebebi 27
- O
- otorite 137, 144, 172, 179, 224
- Ö
- Ömer (Hz.) 62, 78, 105, 107, 115, 116, 136, 142; ~in hilafeti 62
- özgüven 79, 102, 123
- P
- pasaj bütünlüğü 59
- Peygamber'in (Hz.) kendi tercihi 28; ~ nübüvveti 59
- peygamberin Kur'an dışı emirleri 43
- Pezdevî 18
- politik 217, 238
- pozitif bilimler 202, 204, 206
- R
- Rafiziler 154
- Râfi' Ebû'l-Âliye er-Riyâhî 149
- rahmet 36
- rasyonel tutarlılık 82
- rasyonelleştirme 127
- raviler 65
- Râzi 24, 25, 44, 59, 60, 118, 119, 158, 176, 185, 235 er-recim 17, 73, 74, 80, 115, 136, 170, 188, 233; ~ ayeti 17, 73, 80, 170, 233
- refedilen ayetler 77, 109
- retorik 50
- rey ehli 163
- rivayet 17, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 31, 32, 38, 44, 55, 62, 74, 80, 83, 95, 109, 142, 145, 147, 149, 170, 182, 185, 190, 191, 192, 193
- S
- sabır ayetleri 19, 223
- Sabiiler 94, 145
- sadaka 83, 91
- sahabe 15, 67, 108, 111, 135, 141, 142; ~ neshi 108
- sahabiler 15, 77
- sahih Hadis 17
- salih amel 94, 97
- es-Sayrafi 151, 154, 159

sebeb-i nuzûl 25, 26, 27, 28, 31, 41, 44, 55, 59, 61, 208, 217, 224
 sebeb-in hususiliği 186
 selef uleması 64
 sem'an 24
 es-Serahsi 19, 175
 seyf ayeti 84, 85, 86, 87, 88, 90, 91, 92, 108, 193, 194, 196, 197
 Seyyid Ahmed Hân 211, 212
 sıhhat ölçütleri 26, 27
 siyaset 50
 siyer: ~ kaynakları 32, 33; ~ kitaplarında-ki haberler 32
 sosyo-psişik 98, 108, 238
 söz edimi 226
 sözler mecmuası 226
 Suleym, el-Beydâvi 158
 es-Suyûtî 79, 122, 131, 195, 196
 sünnet 72, 73, 116, 136, 137, 169, 170, 171, 172, 175, 179, 180, 181, 182, 184, 188, 190, 195, 197, 198, 207, 214, 218, 233; ~in Kitâb'ı neshetmesi 109; ~in Kur'an'ı neshetmesi 72, 76, 107

Ş

Şeş-Şafî'î 76, 139, 167, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 177, 178, 179, 180, 181, 185, 186, 187, 188, 189, 199, 233, 234, 235
 Şafîi gelenek 111
 Şafîîlik 181
 Şafîiler 98, 159, 183, 184, 188
 Şâh Velîyyullah 209, 211
 şer'i: ~ emirler 139; ~ hüküm 45, 49
 eş-Sevkanî 20
 Şia 154, 155, 156, 157
 Şimşek, M. Said 16

T

et-Taberî 26, 27, 28, 31, 62, 84
 tabiun nesli 67
 tağyîr 51, 52, 53, 54, 55, 182, 230
 takvim kronolojisi 67
 takyîd 110, 184
 tarihselci yaklaşım 236
 tariz 121
 tebdîl 31, 44, 45, 46, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 58, 67, 68, 112, 113, 174, 175, 176, 177, 181, 182, 221, 230
 tebliğ 37, 38, 50, 55, 84, 86, 94, 97, 219
 tedric 49
 tedricilik 91, 223, 227
 tefsir 44, 57; ~ çalışmaları 15; ~ edebiyatı 25; ~ geleneği 28; ~ rivayetleri 39
 teolojik yaklaşım 161; ~ dönemi 101
 tertil 49
 teşâbuh 131
 tevhid 94, 151, 152
 tevil: ~ yolları 111; ~ yöntemi 20; ~i terk 127

Tevrat 26, 27, 34, 35, 57, 149; ~'in ahkâmının neshi 26
 tezekkî eden 83
 toplumsal: ~ benlik 23, 104, 108, 109, 144; ~ bilinc 67, 103, 109, 110
 tövbe 73, 78, 85

U

Ubeyy b. Ka'b 78, 107, 142
 uhrevî 80, 82, 93, 141
 ulümü'l-Kur'an 9, 10, 15, 194, 235
 umum 37, 58, 77, 114, 117, 158, 162, 163, 168, 170, 179, 180, 181, 186, 187, 188, 189, 195, 235; ~husus 58
 unutturulan ayetler 77, 106
 usul-i fıkah 24

Ü

ümmî: ~ Araplar 32, 34, 36, 37, 54, 68; ~lik 34

V

vahiy 27, 36, 38, 41, 45, 47, 50, 77, 102, 103, 105, 108, 111, 113, 116, 119, 150, 152, 177, 178, 183, 214, 216, 217, 218, 219, 221, 222, 223, 227, 237; ~ mazmunu 38
 vahyin dinamik yapısı 26
 vâdi inşâ 82, 93
 Vâsıl b. Atâ' 147, 148
 vasiyet etmek 76
 vucûh 31, 121, 125

Y

Yahudi 24, 30, 39, 61, 98, 120, 149, 150; ~ geleneği 30; ~ kelâmı 39; ~ telakkisi 24; ~ teologlar 24; ~ler 18, 19, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 47, 54, 55, 56, 57, 58, 61, 63, 68, 69, 70, 89, 90, 91, 94, 95, 102, 108, 110, 112, 114, 120, 128, 145, 149, 154, 155, 156, 177, 212, 229, 230, 233, 234, 235, 238; ~lere muhalefet 24, 25, 90; ~liğin yerleşik kiblesi 39
 yaşayan sünnet 218
 yeni: ~ kable 68; ~ kitâb 41, 42, 43
 Yesribli Araplar 33, 34
 Yûnus suresi 50

Z

Zâriyât suresi 84
 zekât 85, 91, 151; ~ ı emreden ayet 83
 ez-Zerkeşî 122, 131, 194, 195
 Zeyd b. Sâbit 105
 Zeydiye 154, 155
 zina eden: ~ erkek ve kadın 73; ~ler 73
 ez-Zuhri 138, 191
 zulmedenler 31
 zulüm 31